

Eser Sahibine Tanınan Mali Hakların Koruma Süreleri

Durations of Protection of Economic Rights Granted to the Author

Ozan Ali Yıldız*

ÖZ

Bir fikir ve sanat eserini meydana getiren kişi, herhangi başka bir işlem yapmasına gerek olmaksızın, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 21-25. maddelerinde düzenlenen mali hakları iktisap eder. Kanunun eser sahibine tanıdığı mali haklar; işleme hakkı, çoğaltma hakkı, yayma hakkı, temsil hakkı ve umuma iletim hakkıdır. Kanun koyucu, eser sahibine bu mali hakları tanımış olmakla birlikte bu hakları süreyle sınırlamıştır. FSEK m. 27/1 ile benimsenen genel kural uyarınca, mali haklar, eser sahibi yaşadığı sürece ve onun ölümünden sonra yetmiş yıl boyunca korunur. Ancak eser sahibinin kimliğinin tespit edilememesi veya eser sahibinin bir tüzel kişi olması gibi durumlarda sürenin bu şekilde tespiti mümkün olmayacaktır. Bu gibi durumlarda, mali haklar, eserin aleniyet tarihinden itibaren yetmiş yıl süreyle korunur. Koruma süresinin tamamlanmasından sonra, eser kamuya mal olur ve isteyen herkes, eser sahibinden veya haleflerinden izin almaya gerek olmaksızın, eserden serbestçe yararlanabilir.

Anahtar Kelimeler: Mali Haklar, Koruma Süresi, Takma Ad, İşlenme Eser, Kamuya Mal Olma

ABSTRACT

The person who creates an intellectual and artistic work, without the need to take any other action, acquires the economic rights set forth in Article 21-25 of the Law on Intellectual and Artistic Works No. 5846 (Law). Economic rights granted by the Law to the author: Right of adaptation, right of reproduction, right of distribution, right of performance, and right of communication to the public. Although the legislator granted these economic rights to the author, it limited these rights for a period of time. In accordance with the rule adopted by Article 27/1 of the Law, economic rights are protected for the lifetime of the author and seventy years after his death. However, in cases where the identity of the author cannot be identified or the owner of the work is a legal person, it will not be possible to determine the duration in this way. In such cases, the duration of protection is calculated as seventy years following the date on which the work is made public. Once the duration of protection expires, the work becomes available to use for free and anyone can benefit from such work without the need for permission from the owner or his/her successors.

Keywords: Economic Rights, Duration of Protection, Pseudonym, Derivative Work, Public Domain

* Dr., Avukat (İstanbul Barosu), ORCID: 0000-0001-8010-6873.

Sorumlu Yazar/Correspondence Author: Ozan Ali Yıldız

E-posta/E-mail: ozanali.yildiz@hotmail.com

Geliş Tarihi/Received: 01.09.2022

Kabul Tarihi/Accepted: 11.11.2022

GİRİŞ

5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu¹'nin (FSEK) 20 ila 25. maddelerinde eser sahibinin mali hakları düzenlenmiştir. Bunlar; işleme hakkı, çoğaltma hakkı, yayma hakkı, temsil hakkı ve umuma iletim hakkıdır. Eser sahibi, kendisine tanınan bu haklara dayanarak hem eserden ekonomik yarar sağlayabilir hem de başkalarının bu şekilde bir yarar elde etmesine engel olabilir. Bununla birlikte, eser sahibine tanınan bu haklar bir süreyle sınırlanmıştır. Bu çalışmada, mali haklara süre sınırlaması getiren FSEK m. 26-27 hükümlerini ele alınacaktır.

Çalışmada öncelikle, telif hukukunun dünyadaki tarihsel gelişimi içerisinde, mali hakların koruma süreleri belirlenirken kullanılan yöntemleri ortaya koyacağız. Akabinde, Türk hukukunda bu yöntemlerin hangi koşullarda uygulandığını kapsamlı bir şekilde inceleyeceğiz. Bu açıklamalardan sonra, koruma sürelerinin ne şekilde hesaplanacağını – farklı olasılıkları da gözeterek – açıklayacağız. Çalışmanın son bölümünde ise, koruma süresinin sona ermesinin sonuçlarına değineceğiz.

I. KORUMA SÜRELERİNİN BELİRLENMESİNE İLİŞKİN YÖNTEMLER

Fikir ve sanat eserleri hukukunu düzenleyen kanunlar veya uluslararası sözleşmeler bir denge üzerine kuruludur. Bir yandan, eser sahibine, meydana getirdiği eserden yarar elde etmesini sağlayacak haklar tanınırken; diğer yandan, belli koşullar altında da olsa, toplumun bu eserden serbestçe yararlanmasının zemini oluşturulmaktadır. Eser sahibinin bireysel menfaati ile toplumun menfaati arasındaki dengeyi kuracak düzenlemelerden biri de mali hakların süreyle sınırlanmasıdır². Bu sayede, koruma süresi boyunca eser sahibi ve mirasçıları eserden yarar sağlayabilecek; süre dolduktan sonra ise eser toplumun serbest kullanımına sunulacaktır. Bu anlayışla, dünyanın pek çok ülkesinde mali haklar süreyle sınırlanmıştır³.

Konuya ilişkin eski ve yeni kanuni düzenlemelere ve uluslararası sözleşmelere bakıldığında, mali hakların koruma süresi belirlenirken iki farklı yöntemin kullanıldığı görülmektedir. Bunlardan daha eski tarihli olanı, mali hakların eser sahibinin yaşamı boyunca ve onun ölümünden sonra (*post mortem auctoris*) belirli bir süre korunmasıdır. Günümüzde hemen hemen bütün ülkelerde benimsenmiş olan bu yöntem ilk olarak Fransa'da uygulanmıştır. Fransız hukukunda, Fransız İhtilali'nin hemen sonrasında (1791 yılında) getirilen bir düzenlemeyle, mali hakların koruma süresi, eser sahibinin yaşamı boyunca ve ölümünden itibaren 5 yıl olarak belirlenmiştir⁴. Mali hakların eser sahibi hayattayken korunması onun bu eserden ekonomik bir menfaat sağlamasına yarar. Eser

1 Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu, Kanun Numarası: 5846, Kabul Tarihi: 5.12.1951, RG 13.12.1951/7981.

2 Xavier Linant de Bellefonds, *Droits d'Auteur et Droits Voisins* (2ème édition, Dalloz 2004) 183; Mireille Buydens, *L'Application des Droits de Propriété Intellectuelle* (OMPI 2014) 269; Nathalie Tissot, Daniel Kraus and Vincent Salvadé, *Propriété Intellectuelle* (Stämpfli 2019) 83.

3 Mali hakların süreyle sınırlı olduğu ülkelerde uygulanan süre sınırlamaları ve süre sınırlamasının bulunmadığı ülkeleri içeren tablo için bkz. Martine Corriveau, 'La Durée Générale de Protection du Droit d'Auteur: Une Histoire de Développement et de Mutation des Fondements de Principes' (2007) 19 (3) Les Cahiers de Propriété Intellectuelle 823, 848-849 ve 860-862.

4 Frédéric Pollaud-Dulian, *Le Droit d'Auteur* (2ème édition, Economica 2014) 448.

sahibinin ölümü sonrasında bu korumanın sürdürülmesinin amacı ise, eser sahibinin mirasçılara bu yönde bir imkan tanımaktır⁵.

Bu yöntemin uygulanması açısından önem arz eden noktalardan biri, mirasçılara tanınacak sürenin ne kadar uzun olacağıdır. Fransa örneği üzerinden devam edecek olursak, Fransız hukukunda bu süre ilk olarak 5 yıl olarak belirlenmiştir. Bu düzenleme kısa süre içinde iki değişikliğe uğramış ve eser sahibinin ölümünden sonra uygulanacak koruma süreleri 1793 yılında 10 yıla; 1810 yılında ise 20 yıla uzatılmıştır⁶. Ancak bu düzenlemelerin hangi kriterlere dayandığı konusunda bir açıklık bulunmamaktadır. Sürelerin uzunluğu adeta el yordamıyla belirlenmiştir.

Telif hukukunun tarihi gelişimi içerisinde, bu konuda bir kriter geliştirilmiş ve eser sahibinin ölümünden sonra mirasçısı olacak iki neslin daha eserden ekonomik yarar sağlaması gerektiği kabul edilmiştir⁷. Elbette ki bir kimsenin alt soyu dışında da mirasçuları bulunabilir. Hatta mirasbırakanın bir alt soyunun bulunmaması da ihtimal dahilindedir. Ancak burada somut olayda ortaya çıkabilecek miras ilişkileri gözetilmeksizin fiktif bir durum üzerinden süre hesaplaması yapılmaktadır. Eser sahibinin mali haklarının alt soyuna ve ondan da kendi alt soyuna miras kalacağı düşünülerek bir süre tespit edilmeye çalışılmaktadır. Önceleri, eser sahibinin ölümü sonrasında her bir neslin eserden 25 yıl yararlanabileceği düşünülerek mali hakların eser sahibinin ölümünden sonra 50 yıl daha korunması uygun görülmüştür. Fransa, Belçika, İtalya ve hatta Türkiye dahil pek çok ülkede koruma süreleri buna uygun şekilde belirlenmiştir⁸. Ortalama yaşam süresinin uzaması sonrasında bu süreler yetersiz görülmüş ve pek çok ülkede – aynı prensip (iki neslin mali haklardan yararlanabilmesi) dikkate alınarak – bu süre 70 yıla çıkarılmıştır⁹.

Edebiyat ve Sanat Eserlerinin Korunmasına İlişkin Bern Sözleşmesi'nin (Bern Sözleşmesi) 1948 tarihli metninde, mali hakların, eser sahibi hayatta olduğu sürece ve ölümünden itibaren 50 yıl süreyle korunacağı kabul edilmiştir (m. 7). Sözleşmenin yürürlükteki metninde de bu hüküm varlığını sürdürmektedir. Ancak bu durum, sözleşmeye taraf olan ülkelerin daha uzun bir koruma süresi belirlemesine engel oluşturmaz. Zira Bern Sözleşmesi'nde belirlenen bu süre, bir "asgari süre" niteliğindedir¹⁰. Dolayısıyla sözleşmeye taraf ülkeler, bu süreden daha kısa olmamak kaydıyla, farklı uzunlukta bir süre sınırlaması öngörebilir.

Mali hakların koruma süresi belirlenirken kullanılan bir diğer yöntem ise, bu hakların eserin aleniyet tarihinden itibaren belirli bir süreyle sınırlanmasıdır. Eski ve yeni kanuni düzenlemelere bakıldığında, koruma sürelerinin tümüyle bu yöntemle göre hesaplanmasının çok tercih edilmediği görülmektedir.

5 Linant de Bellefonds (n 2) 183; Pierre-Yves Gautier, *Propriété Littéraire et Artistique* (8ème édition, PUF 2012) 392; Christophe Caron, *Droit d'Auteur et Droits Voisins* (4ème Edition, LexisNexis 2015) 311.

6 Pollaud-Dulian (n 4) 448.

7 François Dessemontet, *Le Droit d'Auteur* (CEDIDAC 1999) 257; André Lucas, Agnès Lucas-Schloetter and Carine Bernault, *Traité de la Propriété Littéraire et Artistique* (5ème édition, LexisNexis 2017) 548; Caron (n 5) 311.

8 Bkz. Corriveau (n 3) 848-849.

9 Dominique Kaesmacher, *Les Droits Intellectuels* (2ème édition, Larcier 2013) 354; Lucas, Lucas-Schloetter and Bernault (n 7) 548-549; Pollaud-Dulian (n 4) 448.

10 Halil Arslanlı, *Fikri Hukuk Dersleri* (Sulhi Garan Matbaası 1954) 118; Şafak N. Erel, *Türk Fikir ve Sanat Hukuku* (3. Bası, Yetkin Yayınları 2009) 111.

Bunun aksi örneklerinden biri Amerika Birleşik Devletleri'dir. Amerika Birleşik Devletleri'nde, 1909 tarihli Telif Kanunu'nun (*The Copyright Act of 1909*) yürürlükte olduğu dönemde, eser üzerindeki mali hakların eserin aleniyet tarihinden itibaren 28 yıl korunacağı; bu sürenin eser sahibinin talebi halinde 28 yıl daha uzatılabileceği kabul edilmekteydi¹¹. Ancak bu yöntemin kullanılıyor olması, Amerikan telif hukuku uygulamasının dünyada hakim olan uygulamayla çelişmesine neden olmaktaydı. Bu sebeple, 1976 tarihli Telif Kanunu (*The Copyright Act of 1976*) ile, bu yöntem terk edilmiş ve Bern Sözleşmesi'yle uyum sağlamak adına *post mortem auctoris* koruma anlayışı benimsenmiştir¹².

Öte yandan, ulusal kanunların ve uluslararası sözleşmelerin koruma sürelerine ilişkin hükümlerine bakıldığında, sürenin eserin aleniyet tarihine referansla hesaplanması şeklindeki yöntemin tümüyle terk edilmediği görülecektir. Şöyle ki, mali hakların eser sahibinin yaşamı boyunca ve onun ölümünden sonra (*post mortem auctoris*) belirli bir süre korunması anlayışı, bugünün hakim anlayışı olmakla beraber bazı hallerde koruma süresinin eser sahibinin ölümüne referansla hesaplanması mümkün olmayabilir. Böyle durumlarda, koruma süreleri belirlenirken eserin aleniyet tarihinin referans alınması tercih edilmektedir. Başka bir deyişle, koruma sürelerinin aleniyet tarihine referansla belirlenmesi, genel bir yöntem olarak benimsenirse de genel kuralın işletilemediği hallerde kullanılacak yedek bir yöntem olarak kanuni düzenlemelerde yer almaktadır.

II. KORUMA SÜRESİNİN ESER SAHİBİNİN ÖLÜMÜNE REFERANSLA BELİRLENMESİ

A. ESERİN, ESER SAHİBİNİN ÖLÜMÜNDEN ÖNCE ALENİLEŞMESİ HALİNDE

I. GENEL OLARAK

Fikir ve sanat eserleri, genellikle, eser sahiplerinin hayatta olduğu dönemde alenileştirilmektedir. Eser sahibinin hayatta olduğu dönemde alenileşen eserler üzerindeki mali haklar, eser sahibi yaşadığı sürece ve onun ölümünden sonra da 70 yıl süreyle korunur (FSEK m. 27/1).

Kanunun ölüm olgusu ile aynı sonuçlara tabi tuttuğu ölüm karinesi açısından da bu hüküm uygulanacaktır¹³. Türk Medeni Kanunu¹⁴'nun (TMK) 31. maddesine göre, Bir kimse, ölümüne kesin gözüyle bakmayı gerektiren bir olay sonucunda kaybolmuşsa ve cesedine de ulaşamamışsa, bu kişi ölmüş sayılır. Buna ölüm karinesi denir. Böyle bir olay gerçekleştiğinde, kaybolan kişinin alt veya üst soyundan bir kişinin ya da kardeşlerinin, bunlar yoksa mirasçılarının başvurusu üzerine (5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu¹⁵ m. 32/2) ve o yerin en büyük mülki amirinin emriyle kütüğe ölü kaydı düşülür (TMK m. 44/1). Bu işlemin gerçekleştirilebilmesi için mahkeme kararına gerek yoktur¹⁶. Ölüm karinesinin geçerli olduğu durumlarda, kişi, olayın meydana geldiği anda ölmüş sayılır ve

11 Pascal Kamina, *Droit Anglo-Américain des Propriétés Intellectuelles* (LGDJ 2017) 228.

12 Kamina (n 11) 228.

13 Ahmet M. Kılıçoğlu, *Sınai Haklarla Karşılaştırmalı Fikri Haklar* (7. Bası, Turhan Kitabevi 2021) 375.

14 Türk Medeni Kanunu, Kanun Numarası: 4721, Kabul Tarihi: 22.11.2001, RG 8.12.2001/24607.

15 Nüfus Hizmetleri Kanunu, Kanun Numarası: 5490, Kabul Tarihi: 25.4.2006, RG 29.4.2006/26153.

16 Serap Helvacı, *Gerçek Kişiler* (8. Bası, Legal Yayıncılık 2017) 35.

ölüme bağlı bütün sonuçlar kendiliğinden gerçekleşir¹⁷. O halde, bir eser sahibinin ölümüne kesin gözüyle bakmayı gerektiren bir olay sonucunda kaybolması halinde, mali haklar, olayın gerçekleştiği (yani eser sahibinin ölmüş sayıldığı) tarih referans alınarak belirlenecektir.

Eser sahibinin gaipliğine karar verilmesi halinde de benzer bir durumla karşılaşılır. Bir kimse ölüm tehlikesi içinde kaybolmuşsa veya kendisinden uzun zamandır haber alınamıyorsa ve bu kişinin kuvvetle muhtemel öldüğü söylenebiliyorsa, hakları bu ölüme bağlı olanların – yargılama usulüne uygun şekilde¹⁸ yapacakları başvuru üzerine mahkeme bu kişinin gaipliğine karar verebilir (TMK m. 32/1).

Gaiplik kararının sonuçları, ölüm karinesinin geçerli olduğu durumlara göre farklılık gösterir. Gaiplik kararı, ölümün kesin olarak gerçekleştiği anlamına gelmez; yalnızca, hakları bu ölüm olgusuna bağlı olanları, gaibin öldüğünü ispat yükünden kurtarır¹⁹. Ölüm olgusu kesin olarak gerçekleşmemiş olsa da – aksi ispat edilmediği sürece – gaibin ölümüne bağlı talepler sanki ölümü ispatlanmışçasına ileri sürülebilir. Gaipliğine karar verilen kişi bir eser sahibi ise, bu kararın eser üzerindeki koruma sürelerine de etki edeceği kanaatindeyiz.

Gaiplik kararı, geçmişe etkili bir karardır²⁰. Kişinin gaipliğine karar verilecek olursa, bu karar, ölüm tehlikesinin gerçekleştiği veya son haberin alındığı günden başlayarak hüküm doğurur (TMK m. 35/2). O halde, mali haklara ilişkin koruma süreleri hesaplanırken de ölüm tehlikesinin gerçekleştiği veya son haberin alındığı güne referansla bir hesaplama yapılmalıdır.

Gaiplik kararı verildikten sonra ortaya çıkan yeni bulgular neticesinde eser sahibinin öldüğü tespit edilirse veya gaibin aslında hayatta olduğu anlaşılırsa, gaiplik kararı hükümsüz hale gelir²¹. Eser sahibinin öldüğü tespit edilirse, koruma süresi, ölüm tarihine referansla belirlenmelidir. Benzer şekilde, gaipliğine karar verilen eser sahibi daha sonra ortaya çıkarsa, koruma süresinin hesaplanmasında gaiplik kararı dikkate alınmaz; koruma süreleri, genel kural uyarınca hesaplanır.

Kanunda, gaiplik kararı istemeye hakkı olan kişiler sınırlayıcı şekilde sayılmayıp “hakları bu ölüme bağlı olanların” başvuru yapabileceği belirtilmekle yetinilmiştir (TMK m. 32/1). Eser sahibinin ölümü halinde mali hakları iktisap edecek olan mirasçıların haklarının bu karara bağlı olduğuna şüphe yoktur. Ancak mali hakların koruma süresinin eser sahibinin ölümüne referansla belirlendiği hallerde, mirasçılar dışında kalan üçüncü kişilerin de hakları bu ölüme bağlı sayılabilir. Şöyle ki, kendisinden 70 yıldır haber alınamayan bir eser sahibinin gaipliğine karar verilmesi halinde, mali hakların koruma süresi dolmuş olacağı için eser herkesin kullanımına açık hale gelecektir. Bu ihtimali gözetenek eseri serbestçe yayımlamak isteyen bir yayıncı, eser sahibinin gaipliğine karar verilmesini talep edebilmelidir.

17 Mustafa Dural ve Tufan Öğüz, *Kişiler Hukuku* (18. Baskı, Filiz Kitabevi 2017) 27; Helvacı (n 16) 35.

18 Konuya ilişkin detaylı açıklama için ayrıca bkz. Kemal Oğuzman, Özer Seliçi ve Saibe Oktay-Özdemir, *Kişiler Hukuku* (17. Bası, Filiz Kitabevi 2018) 31 vd.; Helvacı (n 16) 38 vd.; Dural ve Öğüz (n 17) 32 vd.

19 Dominique Manaï, ‘Art. 38 CC’ in Pascal Pichonnaz and Bénédicte Foëx (eds), *Commentaire Romand:Code Civil I* (Helbing Lichtenhahn 2010) Art. 38 CC, n. 3; Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir (n 18) 33.

20 CR CC I-Manaï (n 19) Art. 38 CC, n. 4.

21 Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir (n 18) 36.

2. ORTAK ESERLERDE SÜRENİN BELİRLENMESİ

Bir eser, tek bir kişi tarafından meydana getirilebileceği gibi birden çok kişinin yaratıcı katkısı ile de meydana getirilebilir. Bu durumda, ortak eser sahipliğinden söz edilir. FSEK'te ortak eser sahipliği halleri ikiye ayrılmıştır. FSEK m. 9'da "kısımlara ayrılması" mümkün olan ortak eserler; FSEK m. 10'da ise, "ayrılmaz bir bütün teşkil eden" ortak eserler düzenlenmektedir. Kanun koyucu, bu ayrımı yaparken eser sahiplerinin esere katkılarının birbirlerinden ayrılıp ayrılmıyor olmasını dikkate almıştır. Başka bir deyişle, eserin kısımlara bölünüp bölünemiyor olmasına göre bir ayırım yapılmaktadır.

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu m. 9/1'e göre, birden fazla kişinin meydana getirdiği bir eser kısımlara ayrılabilir; her bir eser sahibi, kendi meydana getirdiği kısmın sahibi olur. Eserin kısımlara ayrılabilmesi veya bizim kullandığımız ifadeyle bölünebilmesi ile ifade edilmek istenen; eser sahiplerinin meydana getirdiği kısımlar birbirinden ayrıldığında dahi bu kısımların bağımsız bir eser niteliği taşıması²² ve eserin kalanından bağımsız olarak semerelendirilebiliyor²³ olmasıdır. Sözgelimi, bir müzik eserinin bestesi ve güftesi farklı kişilerce meydana getirilmiş ise, bu eser, bölünebilir ortak eser niteliği taşır²⁴.

Bölünebilir ortak eserlerde, eser sahiplerinin esere katkıları birbirinden ayrılabilirdiği ve bu kısımlar birbirlerinden ayrıldığında dahi eser niteliği taşıdığı için bunlar üzerindeki mali hakların koruma süreleri birbirinden bağımsızdır²⁵. Müzik eseri örneği üzerinden devam edecek olursak, eserin bestecisinin ölümü, yalnızca beste üzerindeki mali hakların koruma süresine etki eder. Bestecinin ölümü üzerinden 70 yıl geçmişse, bu beste kamuya mal olur. Ancak bu durum güfte üzerindeki mali haklara etki etmez. Beste kamuya mal olmuşsa bile güfte üzerindeki mali haklar korunmaya devam eder.

Buna karşılık, kısımlara bölünemeyecek nitelikteki ortak eserlerde, ortak eser sahiplerinin üzerinde hak sahibi olduğu bağımsız bölümler bulunmadığına göre, ortak eser sahipleri açısından ayrı ayrı koruma süreleri işletilemez. Bu durumu gözetken kanun koyucu, konuya ilişkin özel bir hüküm

22 Ceren Demirel, *Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 10. Maddesi Bağlamında Birden Fazla Eser Sahibi Tarafından Meydana Getirilen Eserler ve Eser Sahipleri Birliği* (Savaş Yayınevi 2017) 105; Cahit Suluk, Rauf Karasu ve Temel Nal, *Fikri Mülkiyet Hukuku* (4. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2020) 74.

23 Nuşin Ayiter, *Hukukta Fikir ve Sanat Ürünleri* (2. Bası, Sevinç Matbaası 1981), 99; Duygun Yarsuvat, *Türk Hukukunda Eser Sahibi ve Hakları* (2. Baskı, Güray Matbaacılık 1984) 84-85; Fırat Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku* (Turhan Kitabevi 2008) 269. Yargıtay konuya ilişkin bir kararında şu ifadeleri kullanmıştır: "...Birden fazla kişinin eser sahibi olması biri müşterek eser sahipliği ve diğeri iştirak halinde eser sahipliği olmak üzere iki şekilde karşımıza çıkar. Eğer birden fazla kimselerin birlikte vücuda getirdikleri eserin kısımlara ayrılması mümkünse ve her kısım ayrı bir kimse tarafından meydana getirilmişse müşterek eser sahipliğinden söz edilebilir. Bunun şartlarını birden fazla kısımlardan meydana gelen bir fikir ve sanat eserinin varlığı, bu eserin her kısmının bağımsız bir varlığa sahip olması ve ayrı ayrı kimseler tarafından meydana getirilmesi şeklinde sıralayabilir. Bağımsız kısımlardan anlaşılması gereken husus her bölümün ayrı olarak maddi biçimde değerlendirilme imkanının mevcut olmasıdır..." Bkz. Yargıtay 4 HD, E 1987/9793 K 1988/3227, 29.3.1988 (Yargıtay Kararları Dergisi, Cilt: XIV, Sayı: 8, 1988, s. 1077-1081).

24 Alain Berenboom, *Le Nouveau Droit d'Auteur* (4ème édition, Larcier 2008) 210.

25 İlhan Öztrak, *Fikir ve Sanat Eserleri Üzerindeki Haklar* (2. Baskı, Ankara Üniversitesi Basımevi 1977) 65; Ayiter (n 23) 153; Dessementet (n 7) 263; Mustafa Ateş, *Fikir ve Sanat Eserleri Üzerindeki Hakların Kapsamı ve Sınırlandırılması* (Seçkin Yayıncılık 2003) 253-254; Öztan (n 23) 410.

getirmiş ve bu tür eserlerde 70 yıllık sürenin hayatta kalan son eser sahibinin ölümünden itibaren hesaplanacağını düzenlemiştir (FSEK m. 26/6, FSEK m. 27/1).

Bir görüşe göre, FSEK m. 26/6 ve FSEK m. 27/1 ile getirilen düzenleme bölünebilir ortak eserler açısından da uygulanmalı ve koruma süresi hayatta kalan son eser sahibinin ölümünden itibaren hesaplanmalıdır²⁶. Ancak kanaatimizce, bu hükümlerin getirdiği rejim bir zorunluluktan doğmaktadır ve bölünebilir ortak eserler açısından böyle bir zorunluluk söz konusu olmadığına göre bu hükümlerin bölünebilir ortak eserleri kapsayacak şekilde uygulanması isabetli olmaz.

B. ESERİN, ESER SAHİBİNİN ÖLÜMÜNDEN SONRA ALENİLEŞMESİ HALİNDE

Bazen bir eser, eser sahibinin uygun görmemesi veya böyle bir imkanın oluşmaması sebebiyle eser sahibinin hayatta olduğu dönemde alenileştirilememiş olabilir. Bu durum, söz konusu eser üzerindeki hakların korunmayacağı anlamına gelmez. Eser, eser sahibinin ölümünden sonra alenileşmişse bile eser üzerindeki mali haklar eser sahibinin ölüm tarihinden itibaren 70 yıl süreyle korunur (FSEK m. 27/2). Örneğin eser sahibinin ölümünden 20 yıl sonra alenileşen bir eser, eser sahibinin ölüm tarihinden itibaren hesaplanacak 70 yıllık sürenin sonuna kadar korunacaktır. Bu örnekte, mirasçılar, yaklaşık 50 yıl süreyle mali haklardan yararlanma imkanı elde etmiş olur.

Kural olarak, eser alenileşmediği sürece koruma süreleri işlemeye başlamaz (FSEK m. 26/3). Ancak eser, eser sahibinin ölümünden itibaren 70 yıl geçmesine rağmen alenileştirilmemişse, bu tarihten sonra alenileştirilse bile FSEK m. 27/2'de belirtilen süre dolduğu için mali hakların artık korunmayacağı kabul edilmektedir²⁷. Bu sonucun, eser sahibi ve mirasçıları ile toplum arasında sağlanmaya çalışılan menfaatler dengesine uygun olmadığı kanaatindeyiz. Zira bu olasılıkta eser sahibi veya mirasçıları eserden herhangi bir yarar sağlayamadan eser kamuya mal edilmektedir. Ayrıca böyle bir sonuçla karşılaşmak istemeyecek mirasçıların eseri, başkasının adıyla yayımlamaya yeltenebilecekleri de göz ardı edilmemelidir²⁸. Bu sebeple, eser sahibinin ölümünden sonra alenileşen eserlerin koruma süresinin, eser sahibinin ölümüne değil; eserin aleniyet tarihine referansla belirlenmesinin daha isabetli olacağı kanaatindeyiz.

III. KORUMA SÜRESİNİN ESERİN ALENİYET TARİHİNE REFERANSLA BELİRLENMESİ

A. ESER SAHİBİNİN KİMLİĞİNİ GİZLEMESİ HALİNDE

Türk hukukunda, kural olarak, *post mortem auctoris* koruma kabul edilse de bazı hallerde koruma süresi bu şekilde hesaplanamayabilir. Bu hallerden biri, eserin anonim olarak veya eser sahibinin kimliğini gizleyen bir takma adla yayımlanmasıdır.

26 Bu yönde bkz. Cennet Alas Şekerbay, 'Telif Haklarında Koruma Süreleri' (2015) 11 (43) Legal Fikri ve Sınai Haklar Dergisi 55, 73.

27 Bkz. Arslanlı (n 10) 118; Ayiter (n 23) 152; Ateş (n 25) 262.

28 Arslanlı (n 10) 119.

Eser sahibi, eseri kendi adıyla, takma adla veya anonim olarak yayımlama konusunda karar verme hakkına sahiptir (FSEK m. 15/1). Bu hakla, eser sahibine, eseri ile arasındaki bağı gösterme (hakkın pozitif yönü) veya bu bağı gizleme (hakkın negatif yönü) yetkisi tanınmıştır²⁹. Eser sahibi, eseri ile arasındaki bağı iki şekilde gizleyebilir. Bunların ilki, eserin, eser sahibinin adı belirtilmeden yani anonim olarak yayımlanmasıdır. İkincisi ise, eser sahibinin gerçek kimliğini gizlemek amacıyla bir işaret veya takma ad kullanmasıdır.

Eser sahibinin eseri ile arasındaki bağı gizlemeyi tercih etmesi, eser üzerinde hak sahibi olmasına engel teşkil etmez³⁰. Eser sahibinin mali ve manevi hakları iktisap edebilmesi için eseri meydana getirmesi yeterli olup başkaca bir işleme ihtiyaç duyulmaz³¹. Ancak eserin anonim olarak veya eser sahibinin kimliğini gizleyen bir takma adla yayımlanması halinde, eser sahibinin hayatta olup olmadığı veya ölüm tarihi tespit edilemeyeceği için bu şekilde yayımlanan eserler üzerindeki mali hakların koruma süresi eser sahibinin ölümüne referansla belirlenemez. Bu sebeple de koruma süresi belirlenirken eserin aleniyet tarihi referans alınmaktadır³². FSEK m. 27/3'e göre, bu şekilde yayımlanan eserler üzerindeki mali haklar, eserin aleniyet tarihinden itibaren 70 yıl süreyle korunacaktır.

Eserin anonim olarak veya eser sahibinin kimliğini gizleyen bir takma adla yayımlanması nihai bir tercih olmak zorunda değildir. Eser sahibi dilerse bu tercihten vazgeçebilir³³. Bu durumda, mali haklara ilişkin koruma süresi genel kurala göre belirlenir. Yani 70 yıllık süre hesaplanırken eser sahibinin ölüm tarihi referans alınır (FSEK m. 27/3).

Eser sahibi eseri ile arasında bağı gizlemek istediği halde başkalarının bu bağı ifşa etmesi durumunda mali haklara ilişkin koruma süresinin bundan nasıl etkileneyeceği öğretide tartışmalıdır. *Erel*, eser sahibinin ölümü sonrası yakınlarına manevi hakları kullanma yetkisi tanıyan FSEK m. 19 hükmünün bu yetkiyi de kapsadığı kanaatindedir. Yazara göre, FSEK m. 19'da sayılan kişiler, ölümü sonrasında eser sahibinin gerçek kimliğini açıklayabilir ve bu durumda koruma süresi hesaplanırken genel kural uygulanarak eser sahibinin ölüm tarihi referans alınır³⁴. Öğretide daha çok taraftar bulan diğer bir görüşe göre ise, eser sahibi, eseri ile arasındaki bağı gizlemeyi tercih etmiş ve bu bağı ölümünden sonra da açıklanmasına rıza göstermemişse, eser sahibinin yakınları dahi bu bağı açıklayamaz. Bu görüşü savunan yazarlar, eser sahibi dışında herhangi bir kişinin bu bağı açıklaması halinde bu açıklamaya hukuki bir sonuç bağlanmaması ve mali hakların koruma süresi belirlenirken yine de aleniyet tarihinin referans alınması gerektiğini savunmaktadır³⁵.

29 Lucas, Lucas-Schloetter and Bernault (n 7) 508; Linant de Bellefonds (n 2) 239-241; Caron (n 5) 234.

30 Ozan Ali Yıldız, 'Eserin Takma Adla Yayımlanmasının Hukuki Sonuçları' iç Yener Ünver ve Özlem Yenerer Çakmut (edr), *Hukuk ve Sanat* (6. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2021) 548; Ayiter (n 23) 104.

31 Ayiter (n 23) 90; Ünal Tekinalp, *Fikri Mülkiyet Hukuku* (5. Bası, Vedat Kitapçılık 2012) § 12, n. 13.

32 Lucas, Lucas-Schloetter and Bernault (n 7) 556; Pollaud-Dulian (n 4) 296; Nathalie Tissot, 'Art. 31 LDA' in Jacques de Werra and Philippe Gilliéron (eds), *Commentaire Romand: Propriété Intellectuelle* (Helbing Lichtenhahn 2013) Art. 31 LDA, n. 1; Salvadé (Tissot and Kraus) (n 2) 86; Öztan (n 23) 411-412.

33 Yıldız (n 30) 551.

34 Bkz. Erel (n 10) 111.

35 Bkz. Ayiter (n 23) 152-153; Ateş (n 25) 254; Levent Yavuz, Türkey Alıca ve Fethi Merdivan, *Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Yorumu* (Seçkin Yayıncılık 2013) 1181; Ayşenur Şahin, *Fikri Hukukta Eser Sahibinin Mali Haklarının Korunması* (Vedat Kitapçılık 2010) 154-155.

Her iki görüş de bize göre hatalı olan bir ön kabule dayanmaktadır. Bu görüşleri savunan yazarlar, FSEK m. 27/3'teki düzenlemeyi adın belirtilmesi hakkının bir uzantısı olarak görmekte, bu hüküm üzerinden adın belirtilmesi hakkını korumayı amaçlamaktadır. Oysaki, anılan hükmün böyle bir işlevi bulunmamaktadır. Anonim olarak veya eser sahibinin kimliğini gizleyen bir takma adla yayımlanan eserlerde koruma süresinin aleniyet tarihine referansla hesaplanmasının sebebi eser sahibinin ölüm tarihinin tespit edilemiyor olmasıdır³⁶. Eser sahibinin gerçek kimliği şüpheye yer bırakmayacak şekilde ortaya çıkmışsa, koruma süresi, eser sahibinin ölüm tarihi referans alınarak hesaplanmalıdır³⁷. Bu bilgiye ne şekilde ulaşıldığı bu noktada önem arz etmez³⁸.

Son olarak, eser, bir takma adla yayımlanmış olmakla birlikte bu takma adın kime ait olduğu en başından itibaren biliniyor olabilir. Bu durumda koruma süresi genel kurala göre hesaplanır³⁹. Örneğin Fransız yazar Guillaume Apollinaire'in "G. A." takma adıyla yayımladığı "On Bir Bin Kırbaç" adlı eserini konu alan bir uyuşmazlıkta, mahkeme, yazarın gerçek kimliği şüpheye yer bırakmayacak şekilde anlaşılabilirdiği için koruma süresini eserin aleniyet tarihini değil; yazarın ölüm tarihini referans alarak belirlemiştir⁴⁰.

B. ESER SAHİBİNİN BİR TÜZEL KİŞİ OLMASI HALİNDE

Post mortem auctoris korumanın bir diğer istisnası tüzel kişilerin eser sahipliğidir. FSEK m. 27/4'e göre, tüzel kişilerin eser sahibi olduğu hallerde koruma süresi eserin aleniyet tarihinden itibaren 70 yıldır.

FSEK'in ilk metninde, eser sahibinin bir tüzel kişi olması halinde koruma süresinin aleniyet tarihinden itibaren 20 yıl olacağı düzenlenmişti. Gerçek kişi eser sahipleri ile tüzel kişi eser sahiplerinin hakları arasında yaratılan bu farklılık öğretilerde haklı olarak eleştirilmekteydi⁴¹. 4110 sayılı 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine İlişkin Kanun⁴² ile yapılan değişiklik sonrası bu süre 70 yıla çıkarılmış (FSEK m. 27/4) ve bu farklılık ortadan kaldırılmıştır.

Alas Şekerbay, tüzel kişilerin eser sahibi olamayacaklarını, bu sebeple FSEK m. 27/4'te getirilen bu düzenlemenin hatalı olduğunu ve düzeltilmesi gerektiğini ifade etmiştir⁴³. Ancak kanunun eser sahipliğine ilişkin hükümlerinin tarihi gelişimini dikkate almaksızın böyle bir sonuca varmanın

36 CR PI-Tissot (n 32) Art. 31 LDA, n. 1; Salvadé (Tissot and Kraus) (n 2) 86; Pollaud-Dulian (n 4) 296; Öztan (n 23) 411-412.

37 Yıldız (n 30) 555; CR PI-Tissot (n 32) Art. 31 LDA, n. 5; Kaesmacher (n 9) 354; Fernand de Visscher and Benoit Michaux, *Précis du Droit d'Auteur et des Droits Voisins* (Bruylant 2000) 164; Öztan (n 23) 412.

38 Denis Barrelet and Willi Eglhoff, *Le Nouveau Droit d'Auteur* (4ème édition, Stämpfli 2021) 238; Salvadé (Tissot and Kraus) (n 2) 86; Yıldız (n 30) 555.

39 Alain Strowel, 'Art. 170 CDE' in Fabienne Brison and Hendrik Vanhees (eds), *Le Droit d'Auteur Belge: Hommage à Jan Corbet* (4ème édition, Larcier 2018) 98; Öztan (n 23) 412; Yarsuvat (n 23) 154.

40 TGI Paris, 9 Juillet 1980 (Revue Internationale du Droit d'Auteur 1980, No. 106, s. 147).

41 Arslanlı (n 10) 120.

42 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine İlişkin Kanun, Kanun Numarası: 4110, Kabul Tarihi: 7.6.1995, RG 12.6.1995/22311.

43 *Alas Şekerbay* (n 26) 68-69.

hatalı olacağı kanaatindeyiz. Bu konuda bir değerlendirmede bulunmadan önce tüzel kişilerin eser sahipliği hakkında kısa bir açıklama yapmak faydalı olacaktır.

Bir eserin meydana getirilmesi yaratıcı bir faaliyeti gerektirmektedir. Bunun yanında, eserin yaratım sürecinde yapılması gereken harcamalar sebebiyle belli bir finansal güce ve/veya bir organizasyon yapısına da ihtiyaç duyulabilir. Kimi zaman eseri meydana getiren kişiler, gerekli finansmanı veya organizasyonu kendileri sağlayamadıkları için bu noktada başka gerçek veya tüzel kişilerden destek almaktadır. Eserin meydana getirilmesi sürecindeki bu katkıların eser sahipliği statüsünün belirlenmesindeki rolü hukuk sistemlerine göre farklılık gösterir. Anglo-Amerikan sisteminin hakim olduğu ülkelerde, eserde yaratıcı katkısı olmamakla birlikte eserin yaratıcısına finansal veya organizasyonel destek sağlayan kişilerin (örn. film yapımcısı) de belli koşullar altında eser sahibi veya ortak eser sahibi olabileceği kabul edilmektedir⁴⁴. Bu sistemde, gerçek kişiler dışında tüzel kişiler de eser sahibi olabilir⁴⁵. Buna karşılık, Türkiye'nin de dahil olduğu Kıta Avrupası telif hukuku sisteminde, eser sahipliği statüsü, yaratıcı bir faaliyette bulunarak eseri meydana getiren kişiye tanınmıştır⁴⁶. Tüzel kişiler yaratıcı bir faaliyette bulunmayacağı⁴⁷ için de eser sahipliğinin gerçek kişilere özgü bir statü olduğu kabul edilmektedir⁴⁸.

Türk hukukunda, yürürlükteki hükümler bu yönde olmakla birlikte, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun ilk metninde eseri yarananlar dışında tüzel kişilere de eser sahibi olma hakkı tanınmaktaydı. FSEK (mülga) m. 8/2⁴⁹'ye göre, tüzel kişiler, çalışanlarının veya organlarını oluşturan gerçek kişilerin meydana getirdiği eserlerin sahibi sayılmaktaydı. FSEK (mülga) m. 8/3⁵⁰'e göre ise, yayımlayan, onun siparişi üzerine meydana getirilen eserlerin sahibi sayılmaktaydı. Yayımlayan

44 Kamina (n 11) 104-105; Gül Okutan Nilsson, "Türk Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunda Tüzel Kişinin Eser Sahipliği Sorunu" iç Mehmet Murat İnceoğlu (ed), *Prof. Dr. Uğur Alacakaptan'a Armağan* (İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları 2008) 480-484.

45 Lucas, Lucas-Schloetter and Bernault (n 7) 173; Barrelet and Egloff (n 38) 34.

46 Tekinalp (n 31) § 12, n. 1; Öztan (n 23) 233-234; Barrelet and Egloff (n 38) 34; Ivan Cherpillod, 'Art. 6 LDA' in Jacques de Werra and Philippe Gilliéron (eds), *Commentaire Romand: Propriété Intellectuelle* (Helbing Lichtenhahn 2013) Art. 6 LDA, n. 1-5; Caron (n 5) 165; Pollaud-Dulian (n 4) 281; De Visscher and Michaux (n 37) 34-35.

47 Yargıtay, kararlarında istikrarlı bir şekilde bu hususu vurgulamaktadır: "...davacı şirket tüzel kişilik olduğundan, esasen tüzel kişilerin eser sahibi olmaları da mümkün değildir. Çünkü, eser sahipliği yaratıcı bir faaliyet sonucu meydana getirilmekte olup, gerçek kişilerin fikri çabaları sonucu ortaya çıkan ürünlerin gerekli koşulları da taşınması halinde 5846 Sayılı FSEK hükümlerine göre eser olarak nitelendirilmesi söz konusu olabilecektir. Oysa, tüzel kişilerin bu anlamda bir yaratıcı faaliyette bulunmaları mümkün olamayacağından..." Bkz. Yargıtay 11 HD, E 2011/9385 K 2011/12386, 07.10.2011 (Lexpera); "...Tüzel kişilerin, gerçek kişiler gibi yaratıcı bir fikri çabalarının varlığından söz edilemeyeceğinden eser sahibi olmaları da mümkün değildir..." Bkz. Yargıtay 11 HD, E 2009/14531 K 2011/17084, 15.12.2011 (Lexpera); "...tüzel kişilerin yaratıcı faaliyetlerinden söz edilemeyeceğinden davacı cemiyetin eser sahibi olduğuna ilişkin hüküm kısmı isabetli olmayıp..." Bkz. Yargıtay 11 HD, E 2013/10940 K 2014/14049, 16.9.2014 (Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, Cilt: XXX, Sayı: 4, 2014, s. 349-352).

48 Bkz. CR PI-Cherpillod (n 46) Art. 6 LDA, n. 5; Barrelet and Egloff (n 38) 34; Caron (n 5) 165; Pollaud-Dulian (n 4) 282; Tekinalp (n 31) § 12, n. 2; Erel (n 10) 87; Öztan (n 23) 234.

49 FSEK (mülga) m. 8/2: "Aralarındaki özel sözleşmeden veya işin mahiyetinden aksi anlaşılmadıkça; memur, hizmetli ve işçilerin işlerini görürken vücuda getirdikleri eserin sahipleri bunları çalıştıran veya tayin edenlerdir. Bu kaide tüzel kişilerin uzuvlarına da şamildir."

50 FSEK (mülga) m. 8/3: "Aralarındaki özel sözleşmeden veya işin mahiyetinden aksi anlaşılmadıkça bir veya birden ziyade kimseler, yayımlayanın tayin ettiği plan dairesinde bir eser vücuda getirmişlerse bu eserin sahibi yayımlayandır."

bir tüzel kişi olabileceği için bu hüküm de tüzel kişilerin eser sahipliğine imkan tanımaktaydı⁵¹. Son olarak, FSEK (mülga) m. 8/4⁵² hükmü, sinema eserlerinin sahibinin yapımçı olduğunu düzenlemiş idi. Hükümde aksi şekilde düşünmeyi gerektirecek bir ifade kullanılmadığı için tüzel kişi yapımçıların da bu hüküm kapsamında eser sahibi olabileceği kabul edilmekteydi⁵³. 4110 Kanun ile bu maddede değişiklik yapılarak tüzel kişilerin eser sahibi olmasına imkan tanıyan hükümler yürürlükten kaldırılmıştır⁵⁴. Ancak yürürlükteki hükümlerin tüzel kişilerin eser sahipliğine imkan tanımıyor olması yukarıda zikredilen hükümlerin yürürlükte olduğu dönemde kazanılmış hakları ortadan kaldırmaz. Dolayısıyla ilgili hükümlerin yürürlükte olduğu dönemde eser sahibi statüsünü kazanan tüzel kişilerin mali hakları FSEK kapsamında korunmaya devam eder. İşte FSEK m. 27/4 hükmünün işlevi, anılan kanun hükümlerinin yürürlükte olduğu dönemde meydana getirilen eserler üzerindeki mali hakların koruma süresini belirlemektedir⁵⁵.

Tüzel kişilerde ölüm olgusu gerçekleşmeyeceği için *post mortem auctoris* korumanın uygulanmasına imkan bulunmaz. Tüzel kişiliğin sona ereceği tarih ile gerçek kişilerdeki ölüm olgusu arasında bir paralellik kurularak koruma süresinin tüzel kişiliğin sona ereceği tarihten başlatmak da isabetli bir çözüm olmaz. Zira gerçek kişilerde ortalama bir insan ömründen söz etmek mümkün olmakla birlikte tüzel kişiler varlığını çok uzun zaman sürdürebilir. Bu durum dikkate alınarak, sahibi bir tüzel kişi olan eserler üzerindeki mali hakların koruma süresinin eserin aleniyet tarihi dikkate alınarak belirlenmesi uygun görülmüştür⁵⁶.

Eserin alenileşmesinden sonra eser sahibi olan tüzel kişiliğin sona ermesi, mali haklara ilişkin korumayı ortadan kaldırmaz. Tüzel kişinin halefleri, koruma sürenin sonuna kadar mali hakları kullanabilir⁵⁷ ve üçüncü kişilerin bu hakları kullanmasına engel olabilir.

IV. KORUMA SÜRELERİNİN HESAPLANMASI

A. GENEL OLARAK

Kanunda, koruma süreleri düzenlenirken “...ölümünden itibaren 70 yıl devam eder.” (FSEK m. 27/1), “...koruma süresi ölüm tarihinden sonra 70 yıldır.” (FSEK m. 27/2), “...koruma süresi, aleniyet tarihinden sonra 70 yıldır.” (FSEK m. 27/3) şeklinde ifadeler kullanılmıştır. Ancak bu düzenlemeler FSEK m. 26/5 ve FSEK m. 26/6 hükümleriyle birlikte değerlendirildiğinde, sürelerin eser sahibinin

51 Okutan Nilsson (n 44) 485.

52 FSEK (mülga) m. 8/4: “Bir sinema eserinin sahibi onu imal ettirendir.”

53 Yalçın Tosun, *Sinema Eserleri ve Eser Sahibinin Hakları* (2. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2013) 260 vd.; Okutan Nilsson (n 44) 485.

54 Değişiklik öncesindeki hükümlere ilişkin değerlendirme ve yapılan değişiklik ile ilgili detaylı açıklama için bkz. Mustafa Reşit Belgeşay, *Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Şerhi* (M. Sıralar Matbaası 1956) 34 vd.; Okutan Nilsson (n 44) 484 vd.; Tosun (n 53) 260 vd.

55 Okutan Nilsson (n 44) 486; Öztan (n 23) 414.

56 Linant de Bellefonds (n 2) 186; Caron (n 5) 314.

57 Öztrak (n 25) 66; Yarsuvat (n 23) 155.

ölüm tarihinden veya eserin aleniyet tarihinden itibaren başlamadığı, bunların birer referans noktası olduğu anlaşılmaktadır.

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu m. 26/5'e göre, eserin aleniyet tarihine referansla belirlenen koruma süreleri, eserin alenileştiği seneyi takip eden senenin ilk gününden itibaren hesaplanır. O halde denebilir ki, bu şekilde belirlenen koruma süreleri açısından belirleyici olan husus eserin hangi yıl alenileştiğidir. Örneğin 9 Mart 2022, 13 Ekim 2022 ve 31 Aralık 2022 tarihlerinde eser sahibinin kimliği gizlenmek suretiyle alenileştirilen üç farklı eserin hepsi için koruma süresi, 1 Ocak 2023 tarihinden itibaren 70 yıl olarak hesaplanır. Buna göre, bu eserlerin hepsinin koruma süresi 31 Aralık 2092 tarihinde sona erecektir.

Eser sahibinin ölümüne referansla belirlenen koruma süreleri açısından da benzer bir hesaplama yöntemi söz konusudur. Bu şekilde hesaplanacak sürelerde, 70 yıllık koruma süresi, eser sahibinin öldüğü seneyi takip eden senenin ilk gününden itibaren hesaplanır (FSEK m. 26/6).

B. İŞLENME VE DERLEME ESERLERDE SÜRENİN HESAPLANMASI

İşlenme ve derleme eserler, kendilerinden önceki bir veya birden çok eserden istifade suretiyle meydana getirilen eserlerdir. Bir eserin başka bir dile çevrilmesi, sinemaya uyarlanması veya bir müzik eserinin sinema eserine senkronize edilmesi yoluyla ortaya konan eserler, birer işlenme eserdir. Derleme esere örnek olarak, farklı şairlerin yazmış olduğu İstanbul temalı şiirlerin bir antolojide toplanmasını gösterebiliriz.

Her ne kadar başka eserlerden yararlanılarak meydana getiriliyor olsalar da işlenme ve derleme faaliyeti neticesinde yeni bir eser meydana getirilmektedir. Dolayısıyla bu eserler üzerinde ayrıca bir eser sahipliği söz konusudur ve FSEK m. 8/2'de açıkça belirtildiği üzere bu eserlerin sahibi onları işleyen veya derleyendir. Örneğin bir romanın Türkçeye çevrilmesi halinde, bu Türkçe metnin eser sahibi onu çevirendir.

İşlenme ve derleme eserlere ilişkin koruma süreleri, bunları meydana getirmek için yararlanılan eserlerin koruma sürelerine tabi değildir (FSEK m. 26/2). 70 yıllık koruma süresinin eser sahibinin ölümüne referansla belirlendiği hallerde işlenme veya derleme eser sahibinin ölüm tarihi; eserin aleniyet tarihine referansla belirlendiği hallerde ise işlenme veya derleme eserin aleniyet tarihi dikkate alınır.

C. FORMA VEYA FASİKÜL HALİNDE YAYIMLANAN ESERLERDE SÜRENİN HESAPLANMASI

Kanun koyucu, kısımlar halinde yayımlanan eserlerin aleniyet tarihinin belirlenmesinde bir ölçüt belirlemiştir. Buna göre, forma veya fasikül halinde yayımlanan eserlerde, son forma veya fasikülün yayımlandığı tarihte eser alenileşmiş sayılacaktır (FSEK m. 26/4).

Forma; kitap basımında kullanılan bir kalıptır. Bir kitabın, tek tabaka kağıt üzerine basılan on altı sayfalık parçasına forma denir. Kitabın ayrı bir kapak içerisinde basılarak satışa sunulan ve bir veya birkaç formadan oluşan kısmına ise fasikül denir. Forma veya fasikül, esasen bir eserin parçasıdır. Kanun koyucu, bu eser parçalarının eserin bütününden bağımsız şekilde değerlendirilmeye uygun olmadığı peşin kabulüyle böyle bir düzenlemeye yer vermiştir⁵⁸. Gerçekten de forma veya fasikül, tek başına değerlendirildiğinde, eser sahibinin hususiyetini yansıtmıyor olabilir. Bu durumda, forma veya fasikül halinde satışa sunulan bir metin üzerinde ayrı bir koruma süresi işletilemez. Bu sebeple, bu şekilde yayımlanan eserlerin, son forma veya fasikülün yayımlandığı tarihte alenileşmiş sayılması isabetli olmuştur.

Buna karşılık, forma veya fasiküllerin eser sahibinin hususiyetini taşıyan birer eser parçası olması halinde farklı bir değerlendirme yapmak gerekeceği kanaatindeyiz. Kanaatimizce, FSEK m. 26/4'teki düzenleme, aksi ispat edilebilecek bir karine olarak görülmeli⁵⁹ ve forma veya fasiküllerin eser sahibinin hususiyetini taşıdığıнын, eserin bütününden bağımsız şekilde değerlendirilebileceğini ispatlanması halinde bu hüküm devre dışı bırakılmalıdır. Örneğin bir yazar, özgün nitelikteki on üç öyküden oluşacak bir öykü kitabında yer alacak her öyküyü bir fasikül halinde yayımlamış ve daha sonra bu öyküleri tek bir kitapta toplamışsa, bu öykülerin her biri yayımlandığı tarihte alenileşmiş sayılmalıdır.

Aynı hükümde, ciltler halinde yayımlanan eserler yönünden getirilen düzenleme de bu görüşü destekleyecektir. FSEK m. 26/4'e göre, bir eserin ciltler halinde yayımlanması halinde, her bir cilt yayımlandığı tarihte alenileşmiş sayılır ve koruma süresi buna göre hesaplanır. Ciltler halinde yayımlanan eserler ile forma veya fasikül halinde yayımlanan eserler arasında böyle bir ayırım yapılmasının sebebi, bir eserin ciltlerinin, eserin bütününden bağımsız olarak da değerlendirilebileceği düşüncesidir. Ancak ciltler halinde yayımlanan eserler ile forma veya fasikül halinde yayımlanan eserler arasındaki bu ayırımın yapay bir ayırım olduğu kanaatindeyiz. Kanaatimizce, esas belirleyici olan husus; forma, fasikül veya ciltlerin eser sahibinin hususiyetini taşıyıp taşımadığı ve dolayısıyla bağımsız bir eser olarak değerlendirilip değerlendirilemeyeceği olmalıdır.

Benzer şekilde risaleler, süreli yayınlar (mevkute) veya yıllıklar açısından genel kuralın uygulanacağı ve bu eserlerin her biri yayımlandığı tarihte alenileşmiş sayılacağı düzenlenmiştir (FSEK m. 26/4). Esasen kanun koyucu bu hususu düzenlemese bile aynı sonuca varılabilirdi. Ancak forma veya fasikül yönünden getirilen düzenlemenin risaleler, süreli yayınlar veya yıllıklar açısından bir tereddüde neden olmaması amacıyla genel kuralın burada tekrar edildiği anlaşılmaktadır.

D. KANUN DEĞİŞİKLİKLERİNİN SÜRELERİN HESAPLANMASINA ETKİSİ

1995 yılında, 4110 sayılı Kanun ile, FSEK'in mali hakların koruma sürelerine ilişkin hükümleri değişikliğe uğramıştır. Kanunun ilk metninde 20 ila 50 yıl arasında değişen koruma süreleri belirlenmişken, 4110 sayılı Kanun ile bu süreler 70 yıla çıkarılmıştır. Bununla birlikte, getirilen

58 Öztan (n 23) 413.

59 Bu yönde bkz. Alas Şekerbay (n 26) 75.

geçiş hükmüyle (Ek Madde 2), yeni sürelerin yalnızca değişikliğin yürürlüğe girdiği tarihten⁶⁰ sonra alenileşen eserler açısından geçerli olacağı kabul edilmiştir. Böylece pürüzsüz bir geçiş dönemi öngörülmüştür. Ancak bu düzenleme şekli, farklı dönemlerde meydana getirilen eserler arasında bir eşitsizlik yaratmıştır. Ayrıca 4110 sayılı Kanun'dan önce alenileşen eserlerin eski sürelerle tabi tutulması sebebiyle, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerle uyum sağlanamamıştır. Bu gerekçelerle⁶¹, 4630 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine İlişkin Kanun⁶² ile FSEK Ek Madde 2'de değişiklik yapılmış ve 4110 sayılı Kanun öncesi alenileşen eserler de dahil olmak üzere tüm fikir ve sanat eserleri açısından koruma sürelerinin mevcut kanun hükümlerine göre belirleneceği kabul edilmiştir.

4630 sayılı Kanun, 4110 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesinden önce alenileşen eserlerin koruma süresini fiilen uzatmıştır. Buna göre, 4630 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla koruma süresi devam etmekte olan eserler açısından bu süreler uzayacaktır. Örneğin FSEK (mülga) m. 27/1 gereği, 4110 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesinden önce ölen bir eser sahibinin eseri üzerindeki mali haklar onun ölümünden itibaren 50 yıl süreyle korunacaktı. 4110 sayılı Kanun ve 4630 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikler sonrası, bu eser üzerindeki hakların koruma süresi 20 yıl uzatılmıştır.

Mali haklara ilişkin koruma sürelerini uzatmaya yönelik düzenlemelerin, koruma süresi dolmuş ve kamuya mal olmuş bir eser üzerindeki hakların canlandırıp canlandıramayacağı ise öğretide tartışmalıdır. *Erel'e* göre, koruma süresi dolmuş bir eser üzerindeki hakların canlandırılması mali hakların süreyle sınırlı olması anlayışı ile çelişir⁶³. *Tosun* ise, böyle bir uygulamanın "kanunların geçmişe etkili olma yasağını" ihlal edeceği ifade etmiştir⁶⁴. Ancak biz aksi görüşü savunmaktayız. Her ne kadar FSEK Ek Madde 2'de açık bir ifade kullanılmamışsa da hükmün yorumu ile bu sonuca ulaşılabileceği kanaatindeyiz.

60 4110 sayılı 12 Haziran 1995 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanmış ve Kanununun 32. maddesi gereği yayımı tarihinde yürürlüğe girmiştir.

61 Bu husus 4630 sayılı Kanun'un gerekçesinde şu şekilde ifade edilmiştir: "...Koruma süreleri, eserlerin ortaya çıkmasıyla yani tespit edilmeleri ya da aleniyet kazanmalarıyla başlar. Koruma sürelerinin başlangıcının, 4110 sayılı Kanunun yürürlük tarihinden sonra alenileşen eserlere uygulanması, 5.12.1951 tarihli ve 5846 sayılı Kanunda daha kısa koruma süresine tabi olan eserlerde örneğin sinema eserlerinde eşitsizlik yaratmaktadır.

Bu sebeple, sinema eserlerinin bazıları yaşam artı 70 yıllık koruma süresine tabi iken, bazı sinema eserleri de bu süreye göre oldukça kısa olan 20 yıllık koruma süresine tabi olmaktadır. Bu durum ülkemizin taraf olduğu Edebiyat ve Sanat Eserlerinin Korunmasına İlişkin Bern Sözleşmesinin 7 nci ve 18 inci maddelerine aykırıdır.

Ayrıca, 4110 sayılı Kanunun yürürlük tarihi olan 12.6.1995'ten önce yapılmış ve menşe ülkede daha fazla koruma süresine sahip sinema eserleri de mevcut ek 2 nci madde ile ülkemizde daha kısa süreli korunmaktadır. Bu husus, uluslararası düzeyde de, eleştirilere neden olmaktadır.

Ek 2 nci maddede yapılan düzenlemeyle, geçmişe dönük bir koruma sağlanarak, ulusal ve uluslararası eleştirilerin giderilmesi ve uluslararası mevzuata uyum sağlanması amaçlanmıştır.

Ayrıca, tüm eser kategorilerini kapsayan bu düzenleme ile eserler arasında koruma süreleri itibarıyla var olan eşitsizlik de giderilmiştir..."

62 Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine İlişkin Kanun, Kanun Numarası: 4630, Kabul Tarihi: 21.2.2001, RG 3.3.2001/24335.

63 Erel (n 10) 118.

64 Tosun (n 53) 258.

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Ek Madde 2'nin ikinci fıkrasında, yapılan değişiklik sonrası "koruma kapmasına alınan" eserlerin yasal kopyalarını elinde bulunduran kişilerin, 4630 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği tarihi takip eden altı aylık sürenin sonuna kadar yazılı bir izne gerek kalmaksızın bu kopyaları satabileceği veya başka şekilde elden çıkarabileceği düzenlenmiştir. İlk anda, bu hüküm sayesinde, daha önce koruma kapsamında olmayan bazı ürünlerin bu kapsama alındığı zannedilebilir. Ancak 4110 sayılı Kanun veya 4630 sayılı Kanun ile yeni bir eser türü tanımlanmamış, eser türleri yönünden korumanın kapsamı genişletilmemiştir. Dolayısıyla "koruma kapmasına alınan eserler" ifadesiyle ile böyle bir genişlemenin kastedilmediği kanaatindeyiz. Bize göre, bu ifadeyle kastedilen, değişiklik öncesinde koruma süresi dolduğu için Kanunun koruma kapsamı dışında kalan eserlerin yeniden bu kapsama alındığıdır. Başka bir deyişle, bu hüküm, kamuya mal olmuş eserler üzerindeki mali hakların canlandırılmasını konu almaktadır.

Öte yandan, kamuya mal olmuş eserler üzerindeki mali hakların aniden canlanması, eserin kamuya mal olmasına güvenerek bu eserden yararlanmak üzere yatırım yapan üçüncü kişilerin bu yatırımlarını riske sokacaktır. Bir hukuk devletinde, açık bir kanun hükmüne dayanarak ekonomik bir yatırım yapan girişimcinin, öngörülemeyecek bir kanun değişikliği ile zarara uğratılması düşünülemez. Bu durumu gözetken kanun koyucu, kamuya mal olmuş eserin kopyalarını yasal olarak elinde bulunduran kişilere, bu kopyaları elden çıkarmaları için altı aylık bir süre tanımıştır (FSEK Ek m. 2/2).

V. KORUMA SÜRELERİNİN SONA ERMESİ

A. GENEL OLARAK

Mali haklara ilişkin koruma süresi dolduktan sonra eser kamuya mal olur⁶⁵. Bu andan itibaren, herkes, herhangi bir izin ve benzeri bir prosedüre ihtiyaç olmaksızın bu eserden ekonomik fayda sağlayabilir⁶⁶. Ancak FSEK m. 46 ve 47'de düzenlenen haller bu kuralın dışında tutulmuştur (FSEK m. 26/1).

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu m. 46'ya göre; umumi kütüphane, müze veya benzeri kurumlarda saklı bulunan ve henüz alenileşmemiş eserler, mali haklara ilişkin koruma süresi dolduktan sonra serbest hale gelmeyip bulunduğu kuruma ait olur. Eser bir kamu kurum veya kuruluşu tarafından saklanmışsa, bu eserden yararlanmak isteyen kişilerden bir ücret talep edilebileceği de yine bu hükümde belirtilmiştir. Bu hükümle, toplumun eserden serbestçe yararlanabilmesine bir kısıtlama getirilmektedir. Ancak bu hükmün uygulanabilmesi için eser sahibinin, eseri çoğaltılmasını ve yayımını açıkça men etmemiş olması gerekir.

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu m. 46 ile, toplumun koruma süresi dolmuş bir eserden yararlanma yetkisi ilgili kurum veya kuruluşlar lehine daraltılmaktadır. FSEK m. 47'de ise aksi bir düzenlemeye

65 Ayiter (n 23) 149-150; Kılıçoğlu (n 13) 372; Buydens (n 2) 270; Savaş Bozbel, *Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku* (On İki Levha Yayıncılık 2012) 228.

66 Tekinalp (n 31) § 14, n. 120; Öztan (n 23) 416.

yer verilmiştir. Bu hükme göre, bir eser hali hazırda korunmaktayken Cumhurbaşkanı kararıyla bu eser kamuya mal edilebilir. Böylece, eser sahibinin koruma süresi sonuna kadar tekelci yetkilere sahip olduğu bu eser üzerindeki haklar, Cumhurbaşkanı kararında belirtilen sınırlar çerçevesinde, herkesin kullanabileceği hale gelir.

Son olarak ifade etmek gerekir ki, eser ister sürelerin dolmasıyla isterse Cumhurbaşkanı kararıyla kamuya mal olsun, her iki durumda da mali haklar kullanılırken eser sahibinin manevi haklarının ihlal edilmemesi gerekir. Sözgelimi, bir yazarın ölümünün üstünden 70 yıl geçtikten sonra yazarın romanlarını yayımlamak serbesttir fakat yazara ait eserlerin bir başkasının adıyla yayımlanması adın belirtilmesi hakkının ihlaline neden olacağı için hukuka uygun değildir. Ayrıca mali hakların kullanımının serbest hale gelmesi, üçüncü kişilere, eser sahibinin itibarından paraziter şekilde yararlanma hakkı vermez⁶⁷.

B. SÜRENİN SONA ERMESİNİN ESERİ KONU ALAN SÖZLEŞMELERE ETKİSİ

Eser üzerindeki mali hakların koruma süresi dolmadan önce mali hakları konu alan devir veya lisans sözleşmeleri kurulmuş olabilir. Mali haklara ilişkin koruma süresinin sona ermesi ile bu sözleşmelerin de sona ereceği kabul edilmektedir⁶⁸.

Mali hakların sona ermesinden sonra ise, bu hakların devri ve lisans sözleşmesine konu edilmesi mümkün olmaz. Buna rağmen bir mali hak devir sözleşmesi veya lisans sözleşmesi kurulması halinde, sözde devreden veya sözde lisans veren, bu sözleşmelere konu mali hakların artık mevcut olmaması sebebiyle 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 191 ve 193. maddeleri kapsamında sorumlu olur (FSEK m. 53/1).

SONUÇ

Türk hukukunda, dünyadaki hakim eğilimle uyumlu şekilde, mali haklara tanınan koruma süreyle sınırlandırılmış ve mali hakların, eser sahibi hayatta olduğu sürece ve ölümünden sonra 70 yıl süreyle korunacağı kabul edilmiştir. Eser sahibinin ölüm tarihinin tespit edilemediği hallerde ise, koruma süresi, eserin aleniyet tarihinden itibaren 70 yıl olarak belirlenmiştir.

Koruma süreleri yönünden kanunda benimsenen temel kuralların isabetli olduğunu kabul etmekle beraber bir noktada bu kurallara muhalefet etmekteyiz. FSEK m. 27/2'ye göre, eser, eser sahibinin ölümünden sonra alenileşmişse bile eser üzerindeki mali haklar eser sahibinin ölüm tarihinden itibaren 70 yıl süreyle korunur. Bunun isabetli bir düzenleme olmadığı kanaatindeyiz. Bize göre, bir eser eser sahibinin ölümünden sonra alenileşmişse, koruma süresinin eserin aleniyet tarihine referansla belirlenmesinin daha isabetli olacaktır. Bu sayede, eser sahibinin mirasçıları ile toplumun menfaatleri arasındaki dengenin daha doğru şekilde kurulmuş olacağı kanaatindeyiz.

67 Gautier (n 5) 394.

68 Ateş (n 25) 266; Bozbel (n 65) 229.

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun koruma sürelerine ilişkin hükümleri 4110 sayılı Kanun ile değişikliğe uğramış ve mali hakların koruma süreleri uzatılmıştır. Geçiş döneminde koruma sürelerinin ne şekilde uygulanacağı ise FSEK Ek Madde 2 hükmüyle düzenlenmiştir. Daha sonra bu geçiş hükmü 4630 sayılı Kanun ile değişikliğe uğramıştır. Çalışmada üzerinde durduğumuz noktalardan biri de bu değişikliklerin mali hakların koruma sürelerine ne şekilde etki ettiği. Bizim ulaştığımız sonuçlara göre, 4630 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği tarih itibariyle koruma süresi devam etmekte olan eserler açısından bu süreler uzayacaktır. Bu tarih itibariyle koruma süreleri dolmuş olan eserler açısından ise koruma süreleri yeniden canlanacaktır. Ancak kamuya mal olmuş eserler üzerindeki mali hakların aniden canlanması, eserin kamuya mal olmasına güvenerek bu eserden yararlanmak üzere yatırım yapan üçüncü kişilerin bu yatırımlarını riske sokacağı için kanun koyucu, kamuya mal olmuş eserin kopyalarını yasal olarak elinde bulunduran kişilere, bu kopyaları elden çıkarmaları için altı aylık bir süre tanımıştır (FSEK Ek m. 2/2).

KAYNAKÇA

- Alas Şekerbay C, 'Telif Haklarında Koruma Süreleri' (2015) 11 (43) Legal Fikri ve Sınai Haklar Dergisi 55-91.
- Arslanlı H, *Fikri Hukuk Dersleri* (Sulhi Garan Matbaası 1954).
- Ateş M, *Fikir ve Sanat Eserleri Üzerindeki Hakların Kapsamı ve Sınırlandırılması* (Seçkin Yayıncılık 2003).
- Ayiter N, *Hukukta Fikir ve Sanat Ürünleri* (2. Bası, Sevinç Matbaası 1981).
- Barrelet D and Egloff W, *Le Nouveau Droit d'Auteur* (4ème édition, Stämpfli 2021).
- Belgesay MR, *Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Şerhi* (M. Sıralar Matbaası 1956).
- Berenboom A, *Le Nouveau Droit d'Auteur* (4ème édition, Larcier 2008).
- Bozbel S, *Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku* (On İki Levha Yayıncılık 2012).
- Buydens M, *L'Application des Droits de Propriété Intellectuelle* (OMPI 2014).
- Caron C, *Droit d'Auteur et Droits Voisins* (4ème Edition, LexisNexis 2015).
- Cherpillod I, 'Art. 6 LDA' in Jacques de Werra and Philippe Gilliéron (eds), *Commentaire Romand: Propriété Intellectuelle* (Helbing Lichtenhahn 2013) (Atf Şekli: CR PI-Cherpillod, Art. 6 LDA).
- Corriveau M, 'La Durée Générale de Protection du Droit d'Auteur: Une Histoire de Développement et de Mutation des Fondements de Principes' (2007) 19 (3) Les Cahiers de Propriété Intellectuelle 823-862.
- De Visscher F and Michaux B, *Précis du Droit d'Auteur et des Droits Voisins* (Bruylant 2000).
- Demirel C, *Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 10. Maddesi Bağlamında Birden Fazla Eser Sahibi Tarafından Meydana Getirilen Eserler ve Eser Sahipleri Birliği* (Savaş Yayınevi 2017).
- Dessemontet F, *Le Droit d'Auteur* (CEDIDAC 1999).
- Dural M ve Ögüz T, *Kişiler Hukuku* (18. Baskı, Filiz Kitabevi 2017).
- Erel NŞ, *Türk Fikir ve Sanat Hukuku* (3. Bası, Yetkin Yayınları 2009).
- Gautier P-Y, *Propriété Littéraire et Artistique* (8ème édition, PUF 2012).
- Helvacı S, *Gerçek Kişiler* (8. Bası, Legal Yayıncılık 2017).
- Kaesmacher D, *Les Droits Intellectuels* (2ème édition, Larcier 2013).
- Kamina P, *Droit Anglo-Américain des Propriétés Intellectuelles* (LGDJ 2017).
- Kılıçoğlu AM, *Sınai Haklarla Karşılaştırmalı Fikri Haklar* (7. Bası, Turhan Kitabevi 2021).
- Linant de Bellefonds X, *Droits d'Auteur et Droits Voisins* (2ème édition, Dalloz 2004).

- Lucas A, Lucas-Schloetter A and Bernault C, *Traité de la Propriété Littéraire et Artistique* (5ème édition, LexisNexis 2017).
- Manai D, 'Art. 38 CC' in Pascal Pichonnaz and Bénédict Foëx (eds), *Commentaire Romand: Code Civil I* (Helbing Lichtenhahn 2010) (Atf Şekli: CR CC I-Manai, Art. 38 CC).
- Oğuzman K, Seliçi Ö ve Oktay-Özdemir S, *Kişiler Hukuku* (17. Bası, Filiz Kitabevi 2018).
- Okutan Nilsson G, 'Türk Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunda Tüzel Kişinin Eser Sahipliği Sorunu' iç Mehmet Murat İnceoğlu (ed), *Prof. Dr. Uğur Alacakaptan'a Armağan* (İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları 2008).
- Öztan F, *Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku* (Turhan Kitabevi 2008).
- Öztrak İ, *Fikir ve Sanat Eserleri Üzerindeki Haklar* (2. Baskı, Ankara Üniversitesi Basımevi 1977).
- Pollaud-Dulian F, *Le Droit d'Auteur* (2ème édition, Economica 2014).
- Strowel A, 'Art. 170 CDE' in Fabienne Brison and Hendrik Vanhees (eds), *Le Droit d'Auteur Belge: Hommage à Jan Corbet* (4ème édition, Larcier 2018).
- Suluk C, Karasu R ve Nal T, *Fikri Mülkiyet Hukuku* (4. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2020).
- Şahin A, *Fikri Hukukta Eser Sahibinin Mali Haklarının Korunması* (Vedat Kitapçılık 2010).
- Tekinalp Ü, *Fikri Mülkiyet Hukuku* (5. Bası, Vedat Kitapçılık 2012).
- Tissot N, Kraus D and Salvadé V, *Propriété Intellectuelle* (Stämpfli 2019).
- Tissot N, 'Art. 31 LDA' in Jacques de Werra and Philippe Gilliéron (eds), *Commentaire Romand: Propriété Intellectuelle* (Helbing Lichtenhahn 2013) (Atf Şekli: CR PI-Tissot, Art. 31 LDA).
- Tosun Y, *Sinema Eserleri ve Eser Sahibinin Hakları* (2. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2013).
- Yarsuvat D, *Türk Hukukunda Eser Sahibi ve Hakları* (2. Baskı, Güray Matbaacılık 1984).
- Yavuz L, Alıca T ve Merdivan F, *Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Yorumu* (Seçkin Yayıncılık 2013).
- Yıldız OA, 'Eserin Takma Adla Yayımlanmasının Hukuki Sonuçları' iç Yener Ünver ve Özlem Yenerer Çakmut (edr), *Hukuk ve Sanat* (6. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2021).